

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Юрескул Вікторія Олександрівна

УДК 351.777.61(477)

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ
В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.06 – земельне право; аграрне право;
екологічне право; природоресурсне право

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Одеській національній юридичній академії Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Каракаш Ілля Іванович,
Одеська національна юридична академія, завідувач кафедри
аграрного, земельного та екологічного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
академік Академії правових наук України
Малишева Наталія Рафаелівна,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України,
провідний науковий співробітник

кандидат юридичних наук
Максіменцева Надія Олександрівна,
помічник прокурора Голосіївського району м. Києва

Захист відбудеться “17” грудня 2008 року о 12-⁰⁰ годині на засіданні спеціальної вченої ради Д 26.001.06 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 253 (зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету імені Тараса Шевченка (01033, м. Київ, вул. Володимирська, 58).

Автореферат розісланий “13” листопада 2008 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор юридичних наук, професор

Боднар Т. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі економічного розвитку України правове регулювання поводження з побутовими відходами є одним з найважливіших завдань суспільства та держави. На офіційному рівні визнається, що наслідками недоліків у цій сфері стали негативний вплив утворюваних і накопичених відходів на здоров'я людей і навколишнє природне середовище, недостатність дієвих економічних стимулів для збору та переробки значної маси відходів, недосконалість сформованої у державі інфраструктури і практики збору та видалення побутових відходів, низький рівень інформаційного забезпечення у цій сфері, неефективний рівень заходів, спрямованих на роз'яснення законодавства про відходи серед населення, слабкість контролю над потоками відходів і недосконалість форм статистичної звітності тощо. У даний час однією з основних загроз є застарілість та недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних і екологічно небезпечних відходів. Розвиток технологій переробки та утилізації відходів розглядається одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України.

Сучасна система поводження з побутовими відходами має базуватися на співробітництві органів державної влади та місцевого самоврядування, громадян та суб'єктів господарювання. Слід зазначити, що ґрунтовні комплексні наукові дослідження з питання правового регулювання поводження з побутовими відходами відсутні. Створення зазначеної системи потребує поглибленої науково-дослідної роботи, дослідження зарубіжного досвіду і розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання поводження з побутовими відходами в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до науково-дослідної роботи за плановою тематикою, яка виконується на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права та розробляється у межах теми досліджень Одеської національної юридичної академії «Традиції та новачі в сучасній українській державності й правовому житті» (державний реєстраційний номер 0106 U 004970), яка пов'язана з науковими програмами Міністерства освіти і науки України «Актуальні проблеми будівництва демократичної соціальної правової держави відповідно до положень Конституції України». Тема кандидатської дисертації затверджена рішенням Вченої ради Одеської національної юридичної академії від 30 вересня 2006 року (протокол № 2).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розгляд питань щодо поводження з побутовими відходами, виявлення особливостей та вдосконалення складових правового регулювання поводження з побутовими відходами в Україні, формулювання теоретичних положень та практичних висновків, спрямованих на розвиток теорії екологічного права, вдосконалення екологічного законодавства та практики його застосування.

З урахуванням поставленої мети основними завданнями дисертаційного дослідження є:

визначення побутових відходів у складі відходів та поводження з ними;

дослідження правової природи регулювання поводження з побутовими відходами його обумовленості історичними, соціальними, економічними та іншими факторами розвитку України і людства в цілому;

з'ясування загального стану правового регулювання поводження з побутовими відходами в Україні у теперішній період, класифікація його складових;

дослідження засад управління владними органами у зазначеній сфері та шляхів його вдосконалення;

визначення основних вимог щодо поводження з побутовими відходами, прав й обов'язків суб'єктів суспільних відносин у цій сфері;

дослідження основних засобів оптимізації поводження з побутовими відходами;

доктринальне тлумачення чинного законодавства у межах предмета дисертаційного дослідження, внесення пропозицій з його вдосконалення.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі поведінки з побутовими відходами та стан і перспективи їх правового регулювання.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є нормативно-правові акти, практика їх застосування, діяльність, документи, науково-теоретичні джерела, інформація у сфері поведінки з побутовими відходами.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають загальні методи наукового пізнання, а також методи, що застосовуються в юридичній науці (історико-правовий, формально-логічний, порівняльно-правовий, системного аналізу і тлумачення правових норм). Використання історико-правового методу допомогло охарактеризувати процеси становлення поглядів на розв'язання проблемних питань поведінки з відходами, етапи та перспективи розвитку правового регулювання поведінки з побутовими відходами. Дослідження змісту нормативно-правових актів, що регулюють поведінку з побутовими відходами у загальній системі правових норм, здійснювалось за допомогою формально-логічного методу. З використанням порівняльно-правового методу в дослідженні були відзначені подібні правові норми низки країн світу, які мають позитивний досвід розв'язання окремих проблем у сфері поведінки з побутовими відходами. При розгляді явищ в нерозривному зв'язку із громадсько-політичними процесами, що відбуваються у суспільстві, економічними та соціальними реаліями, застосовувався метод системного аналізу. Метод тлумачення правових норм надав змогу проаналізувати нормативну базу дисертаційної роботи. Застосування окреслених методів допомогло в досягненні поставлених завдань дисертаційного дослідження та підготовці пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання поведінки з побутовими відходами.

Теоретичною основою дослідження стали праці відомих вчених-правознавців України у галузі екологічного права: В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкової, І.І. Каракаша, Т.Г. Ковальчук, Н.О. Максименцевої, Н.Р. Малишевої, В.Л. Мунтяна, Б.Г. Розовського, Ю.С.Шемшученка та ін.

Сприяли дослідженню правових аспектів поведінки з побутовими відходами праці українських вчених з екологічного та земельного права: В.Д. Басая, Л.О. Бондаря, М.В. Краснової, В.В. Носіка, О.М. Пащенко, О.О. Погрібного, Е.В. Позняк, В.І. Семчика, Н.І. Титової, В.І. Федоровича, В. Уркевича, М.О. Фролова, М.В. Шульги, В.З. Янчука та ін.

Досліджувались роботи вчених Російської Федерації та інших країн: М.М. Брінчука, М.Б. Булгакова, О.К. Голіченкова, О.Л. Дубовик, О.С. Колбасова, О.І. Крассова, Р. Мюррея, В.В. Петрова, А.А. Ялбуганова та ін.

Враховуючи багатоаспектність правового регулювання поведінки з побутовими відходами, автором використані також праці та дисертаційні дослідження вчених у галузі економіки – Р.З. Берлінга, Б.В. Букринського, Т.П. Галушкіної, О.П. Ігнатенка, І.А. Сааджан, В.С. Міщенко, адміністративного права – Ю.П. Битяка, С.В. Ківалова, Л.Л. Попова, екології – О.І. Бондара, Г.В. Буднік, М.П. Гороха, А.В. Гриценка, А.М. Касімова, В.Т. Семенова, В.І. Сметаніна, Л.І. Повякель та ін.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є комплексним дослідженням правового регулювання у сфері поведінки з побутовими відходами в Україні. Всі дисертаційні положення, які виносяться на захист, сформульовані особисто автором і є наслідком критичного аналізу та перегляду низки положень теорії і практики реалізації екологічного законодавства у зазначеній сфері.

Новизна дослідження характеризується положеннями, висновками й пропозиціями, які виносяться на захист, найважливішими з яких є такі:

вперше:

запропоновано визначення вторинних ресурсів побутового походження як матеріалів, предметів та речовин, що утворюються в процесі життя, надання послуг та невиробничої діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, щодо яких у даний час в Україні

існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, які мають збиратися окремо за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України; та побутових відходів як різновиду відходів, що утворюються в процесі життя, надання послуг та невиробничої діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, які не віднесено до вторинних ресурсів побутового походження;

для визначення засад впровадження вищезазначеної концепції запропоновано розробити і прийняти Закон України „Про побутові відходи та вторинні ресурси побутового походження”. У цьому Законі, зокрема, мають бути визначені: основні терміни і принципи державної політики у сфері поводження з побутовими відходами і вторинними ресурсами побутового походження; коло суб’єктів та визначені їх права й обов’язки у зазначеній сфері; функції владних органів у сфері поводження з побутовими відходами; положення щодо державного обліку, моніторингу, стандартизації, нормування та інформування; вимоги щодо екологічно безпечного поводження з побутовими відходами та вторинними ресурсами побутового походження; особливості контролю і нагляду у сфері регулювання поводження з побутовими відходами та вторинними ресурсами побутового походження; економічні заходи, які б забезпечували запобігання утворенню побутових відходів та впровадження утилізації вторинних ресурсів побутового походження тощо;

на дисертаційному рівні пропонується впровадження у чинне законодавство новітньої концепції поводження з відходами – концепції “Zero Wastes” (“нуль відходів” і “нуль втрат”), згідно якої виробництво продуктів, для яких не існує безпечних технологій переробки, у довгостроковій перспективі поступово повинне бути припинене;

удосконалено:

наукове визначення поняття поводження з побутовими відходами, під яким слід розуміти діяння, що впливає на існування побутових відходів, їх вплив на стан навколишнього природного середовища та здоров’я людини;

наукове і законодавче поняття відходів, за яким відходи – це будь-які матеріали, предмети, речовини, що утворюються у процесі життя і діяльності людини, функціонування свійських біологічних істот, природних та техногенних ситуацій, яких власник позбувається, має намір або повинен позбутися, та щодо яких в Україні на даний момент не існує відповідних технологій та виробничо-технологічних і/або економічних передумов для утилізації та переробки; матеріали, предмети, речовини, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, пропонується виокремити зі складу відходів і віднести до вторинних ресурсів;

перелік обов’язків фізичних осіб у сфері поводження з відходами шляхом покладення обов’язків вживати заходів щодо запобігання утворенню відходів, роздільного збирання та утилізації відходів, утворення яких не вдалося попередити, зменшення небезпечності побутових відходів, а також зазначити невичерпний характер переліку їх прав;

дістали подальшого розвитку:

погляди щодо закріплення в Законі “Про відходи” наступної структури органів управління у сфері поводження з відходами: центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища України; центральний орган виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства України; центральний орган виконавчої влади з питань охорони здоров’я України; інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції;

пропозиція щодо закріплення визначення основ поводження з побутовими відходами на рівні Закону “Про відходи”.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані у дисертаційному дослідженні висновки, положення і пропозиції є певним внеском у теорію екологічного права і можуть бути використані у подальшій нормотворчій діяльності в галузі екологічного права та суміжних галузях вітчизняного права.

Окремі положення та висновки наукової роботи можуть бути використані при внесенні змін і доповнень до Законів України “Про відходи”, “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про житлово-комунальні послуги” тощо. Основні положення наукової роботи

можуть бути використані при підготовці посібників, підручників, вдосконаленні навчально-методологічних матеріалів з курсу “Екологічне право України”, спецкурсу “Соціально-правові проблеми екології в Україні”, а також під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять зі студентами за спеціальностями “Правознавство”, “Екологія і охорона навколишнього природного середовища” та “Менеджмент організацій” тощо.

Окремі положення та висновки наукової роботи використовувались під час проведення громадською організацією екологічного спрямування “МАМА-86-Одеса” експерименту з роздільного збирання твердих побутових відходів у рамках реалізації соціального проекту “Під дахом будинку мого” – сприяння залученню і активізації участі жителів м. Одеси в заходах щодо підвищення економічності і ресурсової ефективності їх житла” в межах Програми рішення пріоритетних соціальних проблем міста Одеси з використанням механізму соціального замовлення в 2006 році у номінації «Рішення соціально-побутових і культурних проблем за місцем проживання», затвердженої рішенням Одеської міської ради від 23 грудня 2005 року № 5043-IV.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації були апробовані у наукових статтях і доповідях на наукових та науково-практичних конференціях, а саме: V Міжнародній конференції «Співробітництво для вирішення проблеми відходів» (Харків, 2–3 квітня 2008 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми збору, переробки та утилізації відходів» (Одеса, 25-26 жовтня 2007 р.); Регіональній науково-практичній конференції «Проблеми реалізації кримінальної відповідальності: кримінально-правові та кримінально-виконавчі аспекти» (Одеса, 2 квітня 2007 р.); 9-й звітній науковій конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу Одеської національної юридичної академії (Одеса, 26 квітня 2006 р.); 10-й ювілейній звітній науковій конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу Одеської національної юридичної академії (Одеса, 27-28 квітня 2007 р.); I Всеукраїнській цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів Одеської національної юридичної академії (Одеса, 2006); II Всеукраїнській цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів Одеської національної юридичної академії (Одеса, 2007 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки знайшли відображення у семи статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях, що входять до переліку, затвердженого ВАК України, та тезах восьми доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація побудована відповідно до завдань дослідження і визначається її змістом. Робота складається із вступу, двох розділів, восьми підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 188 сторінок. Список використаних джерел розташований на 51 сторінці і вміщує 407 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, визначаються його мета і завдання, об’єкт та предмет, висвітлюється методологічна та науково-теоретична основи дослідження, формулюються наукова новизна та практичне значення роботи, вказуються структура та обсяг роботи, апробація результатів дослідження та публікації за темою дисертації.

Розділ I «Загальні засади правової регламентації поводження з побутовими відходами» складається з чотирьох підрозділів. У розділі здійснено загальний огляд розвитку законодавчої бази та науково-теоретичних досліджень у сфері поводження з побутовими відходами в Україні, розкрито зміст основних понять у цій царині, склад владних органів щодо забезпечення соціальної та екологічної безпеки у сфері поводження з побутовими відходами, визначено їх основні функції.

У підрозділі 1.1 «Розвиток законодавства та наукової думки щодо поводження з побутовими відходами» зазначається, що саме в обов’язковому характері правових засобів охорони природи від забруднення та засмічення відходами міститься їх соціальна цінність.

Зрозуміти процеси, які відбувалися протягом розвитку людської цивілізації, допомагає історичний підхід. Для дослідження історичного розвитку правового регулювання поводження з побутовими відходами пропонується виходити з точки зору розвитку української державності та

формування правових засобів регулювання суспільних відносин у зазначеній сфері. Зокрема, виділяється період правотворчості Української Народної Республіки (1917-1918 рр.), період розвитку правового регулювання часів УРСР (1918-1990 рр.) та період правотворчості у добу незалежності України (з 1991 р.). Підкреслюється, що рівень правового регулювання поводження з відходами ускладнюється з плином часу, у міру зростання кількості населення, ускладнення морфологічного складу утворюваних відходів. Відмічається, що процес розроблення та вдосконалення нормативно-правової бази у зазначеній сфері триває й досі.

З часів проголошення незалежності в Україні було прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють поводження з побутовими відходами. Вони утворюють складну структуру, яка охоплює правові акти різної юридичної сили. Полегшенню сприйняття цієї складної структури слугуватиме класифікація її складових. Класифікацію нормативно-правових актів у сфері поводження з побутовими відходами можна здійснювати за різними критеріями. Пропонується класифікувати їх за предметом правового регулювання на такі групи: акти загального характеру, що визначають засади правового регулювання в досліджуваній сфері; акти, предметом регулювання яких є поводження з відходами; акти, предметом регулювання яких є здійснення управління в сфері поводження з відходами; акти, що регулюють вимоги стосовно поводження з відходами, як складову правового режиму охорони окремих природних об'єктів; акти, що здійснюють регулювання складових економічного механізму; акти, які присвячені юридичній відповідальності за скоєння правопорушень у зазначеній сфері; міжнародні нормативно-правові акти, які стали частиною національного законодавства.

З урахуванням орієнтації українського законодавства на законодавство Європейського Союзу, автором проводиться загальний огляд правового регулювання поводження з відходами у Європейському Співтоваристві.

Вивчаючи базу науково-теоретичних досліджень у сфері поводження з побутовими відходами, автором були проаналізовані праці у різних галузях наукових знань. В результаті такого аналізу, наголошується на відсутності ґрунтовних комплексних наукових дослідження у цій сфері. Поводженню з рідкими побутовими відходами приділяється набагато менше уваги, ніж поводженню з твердими побутовими відходами.

У підрозділі 1.2 «Визначення побутових відходів за чинним законодавством» досліджені різні визначення поняття «відходи», як на законодавчому, так і на науковому рівнях. Відмічається, що це поняття важко визначити через те, що відходам властиві найрізноманітніші фізичні характеристики, в їх утворенні велику роль відіграє суб'єктивний фактор, відсутній явний зв'язок між рівнем важливості та вартістю об'єкта тощо.

В результаті проведеного дослідження пропонується визначити відходи як будь-які матеріали, предмети, речовини, що утворюються в процесі життя та діяльності людини, функціонування свійських біологічних істот, природних і техногенних ситуацій, яких власник позбувається, має намір або повинен позбутися, та щодо яких на даний момент в Україні не існує відповідних технологій та виробничо-технологічних і/або економічних передумов для утилізації та переробки. Вищезазначені матеріали, предмети, речовини, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, пропонується виокремити зі складу відходів і віднести до вторинних ресурсів.

Визначення такого різновиду відходів, як побутові відходи, пропонується здійснити через поняття вторинних ресурсів побутового походження. Під вторинними ресурсами побутового походження запропоновано розуміти матеріали, предмети та речовини, що утворюються у процесі життя, надання послуг та невиробничої діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, що мають збиратися окремо за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України. Під побутовими відходами як різновиду відходів, слід розуміти відходи, що утворюються у процесі життя, надання послуг та невиробничої

діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, які не віднесено до вторинних ресурсів побутового походження.

У зв'язку з специфікою розмірів, складу та небезпеки для навколишнього природного середовища та здоров'я людей видається виправданим не віднесення до категорії побутових відходів виробництва і розподілу енергії електричної, газу, пару та гарячої води; відходів, одержаних від добування, очищення та розподілу води; відходів будівельних робіт, знесення будівель і споруд та відходів, утворюваних внаслідок техногенних і природних катастроф та явищ; відходів, пов'язаних з послугами транспорту; відходів від надання послуг з охорони здоров'я людей та ветеринарних і пов'язаних з ними дослідних робіт та вторинні відходи від надання послуг зі збирання, видалення та оброблення відходів. Для таких відходів слід передбачати спеціальні правила, присвячені регулюванню поводження з ними, не змішувати їх з іншими видами відходів.

У підрозділі 1.3 «Законодавчі вимоги щодо поводження з побутовими відходами» аналізується визначення поводження з відходами, закріплене у Законі України «Про відходи» та окремих його складових.

Констатується, що не всі складові поняття поводження з відходами, згадувані у цьому Законі, знайшли своє визначення на законодавчому рівні. Існують різні визначення одних і тих самих понять. Не всі визначені у чинному законодавстві операції відмічено у Законі «Про відходи». Щодо не зазначених у чинному законодавстві понять пропонуються наступні визначення: утворення відходів – виникнення відходів у процесі життя та діяльності людини, функціонування свійських біологічних істот, природних та техногенних ситуацій; накопичення відходів – поступове збирання, нагромадження відходів; приймання відходів – закупівля, взяття за пропозицією власника відходів для здійснення операцій з ними; постачання відходів – доставляння відходів спеціалізованим підприємствам для переробки чи утилізації; псування відходів – втрата відходами можливостей до подальшого застосування; управління відходами – дії щодо поводження з відходами, спрямовані на забезпечення охорони навколишнього природного середовища та здоров'я людини від їх шкідливої дії.

Для полегшення сприйняття сукупності операцій поводження з відходами пропонується викласти їх у хронологічній послідовності, зазначивши, що деякі з них можуть мати факультативний характер або повторюватися: утворення; вилучення; розміщення; відведення; сортування; збирання; зберігання; заготівля; перевезення; постачання; купівля/реалізація; оброблення; перероблення; утилізація; видалення. Здійснення вище перелічених операцій складає життєвий цикл відходів.

З точки зору відмежування відходів і вторинних ресурсів, до останніх можуть бути застосовані такі операції, як утворення, вилучення, використання, розміщення, сортування, збирання, зберігання, заготівля, перевезення, постачання, купівля/реалізація, оброблення, перероблення, утилізація, зі внесенням відповідних змін у визначення таких операцій.

Зазначається, що визначення контролю та нагляду у сфері поводження з відходами, як складових поводження з ними, мають бути відображені у чинному законодавстві. Запропоновані такі визначення щодо них: контроль – перевірка законності та доцільності діяльності у сфері поводження з відходами підпорядкованих чи підвідомчих суб'єктів з метою попередження та виявлення правопорушень, усунення їх наслідків і притягнення винних до відповідальності із застосуванням владно-примусових заходів, з правом втручатися в оперативну і господарську діяльність підконтрольних суб'єктів, зокрема, відміняти їхні рішення, застосовувати заходи дисциплінарного впливу; нагляд – спостереження за дотриманням режиму законності у сфері поводження з відходами всіма державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форм власності та підпорядкування, а також громадянами, з метою попередження та виявлення правопорушень, усунення їх наслідків, притягнення винних до відповідальності без права втручатися в оперативну і господарську діяльність піднаглядних.

Запропоноване наступне визначення поводження з відходами – це діяння, що впливають на життєвий цикл відходів, їх дію на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Отже, поводження з побутовими відходами – це діяння, що впливають на існування побутових відходів, їх дію на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

Підрозділ 1.4 «Роль і функції владних органів щодо забезпечення соціальної та екологічної безпеки у сфері поводження з побутовими відходами» присвячено визначенню компетенції владних органів у сфері поводження з побутовими відходами. В Законі “Про відходи” помічена логічна неточність: у переліку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами міститься Автономна Республіка Крим, яка не є таким органом. Проаналізувавши повноваження, надані Автономній Республіці Крим чинним законодавством, автор доходить висновку, що скоріш за все більш логічно було б тут назвати Раду Міністрів Автономної Республіки Крим.

Пропонується визначити у Законі “Про відходи” повноваження Верховної Ради України в сфері поводження з відходами, запровадити чіткий розподіл повноважень між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у цій сфері. Крім того, запропоновано закріпити у цьому Законі таку структуру органів управління у сфері поводження з відходами: центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища; центральний орган виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства; центральний орган виконавчої влади з питань охорони здоров'я; інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

Робиться наголос на тому, що питання стосовно впорядкування міжвідомчих відносин на рівні законів у сфері поводження з відходами є актуальним. Наразі ними регулюється діяльність у цьому напрямку десятків державних органів. Неузгодженість дій між ними та дублювання функцій один одного у питаннях поводження з відходами заважають реалізовувати покладені на них завдання.

При дослідженні основних функцій у галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, у тому числі і під час поводження з побутовими відходами, приділяється увагу таким з них, як екологічне прогнозування (планування), екологічна експертиза, екологічна стандартизація і нормування, інформаційне екологічне забезпечення, облік та паспортизація відходів, екологічний контроль, моніторинг, аудит, сертифікація, екологічне ліцензування, вирішення спорів тощо.

У цій частині дослідження, зокрема, відмічено, що існує чимало програм, які регулюють ті чи інші аспекти вдосконалення поводження з побутовими відходами, однак чимало програмних положень не втілюється на практиці. Необхідним є визначення єдиного переліку нормативних документів із стандартизації, зокрема, у сфері поводження з побутовими відходами, принципового визначення щодо обов'язковості їх застосування, оновлення документів, прийнятих ще в 70-80-х рр. минулого століття, забезпечення розроблення відповідних технічних регламентів.

Пропонується розробити комплекс стандартів щодо поводження з вторинними ресурсами (різновидом яких є ресурси побутового походження), до яких можна було б віднести такі групи: терміни та визначення понять; класифікація вторинних ресурсів; вимоги до прогнозування, виявлення вторинних ресурсів; технології та операції поводження з вторинними ресурсами; об'єкти поводження з вторинними ресурсами тощо.

Недоліком нормування у сфері поводження з твердими побутовими відходами є те, що встановлюються не норми, яких мають дотримуватися утворювачі відходів, а фіксується утворювана їх кількість у якості нормативу. Норми утворення рідких побутових відходів за наявності каналізації законодавством прямо не передбачено. Вбачається, що нормування утворення таких відходів здійснюється через нормування питного водопостачання, а також через норми споживання.

Відмічається необхідність вдосконалення системи статистичного обліку відходів, яка б відповідала європейській практиці. Пропонується створення реєстру об'єктів утворення побутових відходів, який водночас міг б слугувати реєстром об'єктів утворення вторинних ресурсів

побутового походження. Наголошується на необхідності розширення передбаченого у Законі “Про відходи” кола суб’єктів, які вирішують спори у сфері поводження з відходами.

Розділ II «Особливості правового регулювання відносин щодо поводження з побутовими відходами» складається з чотирьох підрозділів. У розділі розглянуто питання права власності на побутові відходи, права й обов’язки суб’єктів суспільних відносин у сфері поводження з побутовими відходами, досліджуються законодавчі вимоги щодо запобігання утворенню побутових відходів і здійснення окремих операцій щодо них, економіко-правові засоби оптимізації поводження з побутовими відходами, а також особливості юридичної відповідальності за правопорушення у сфері поводження з побутовими відходами.

У підрозділі 2.1 «Право власності на побутові відходи, права й обов’язки суб’єктів суспільних відносин у сфері поводження з побутовими відходами» констатується, що побутові відходи є об’єктом права власності. Наводиться слушна теза про те, що за українським законодавством відходів, які не мають власника бути не може.

Згідно з чинним законодавством, власність зобов’язує, власник не повинен використовувати своє право на шкоду правам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі. При цьому, нажаль, констатуються масові порушення зазначених вимог. Робиться наголос на необхідності вдосконалення механізмів забезпечення здійснення власниками належного поводження з побутовими відходами.

У результаті аналізу прав та обов’язків суб’єктів у сфері поводження з відходами, автор пропонує закріпити у Законі “Про відходи” обов’язок фізичних осіб вживати заходів щодо запобігання утворенню відходів, роздільного збирання, утилізації відходів, виникнення яких не вдалося попередити, вживати заходів щодо зменшення небезпечності побутових відходів, а також зазначити невичерпний характер переліку їх прав. Запропоновано окремо визначити права та обов’язки громадських об’єднань у сфері поводження з відходами, наголосивши на важливості одночасного закріплення механізмів забезпечення зазначених положень.

Звертається увага на актуальність вдосконалення нормативно-правової бази щодо розмежування владних і господарських повноважень державної компанії “Укрекокомресурси”. Крім того, запропоновано визначити у Законі “Про відходи” права та обов’язки громадських об’єднань у сфері поводження з відходами, оскільки вони є специфічними суб’єктами, які здійснюють активну діяльність у зазначеній сфері.

У підрозділі 2.2 «Законодавчі вимоги щодо запобігання утворенню побутових відходів і здійснення окремих операцій щодо них» констатується, що вимоги, які передбачені Законом України “Про відходи”, не відрізняються від вимог щодо поводження з іншими видами відходів, оскільки у цьому Законі поводження з побутовими відходами окремо не виділено. Такий стан справ є недоліком, оскільки цей Закон має, хоча б у загальних рисах визначити основи поводження з побутовими відходами через специфіку зазначеного виду відходів та особливості поводження з ними. Запропоновано Закон “Про відходи” доповнити статтею “Вимоги щодо поводження з побутовими відходами”.

Відмічається, що вимога щодо запобігання утворенню рідких побутових відходів чинним законодавством прямо не передбачається. Вона здійснюється шляхом встановлення вимог до раціонального використання питної води.

Пропонується впровадити у чинне українське законодавство новітню концепцію поводження з відходами – концепцію “Zero Waste”, згідно якої передбачається максимізація збереження матеріалів, лише обґрунтоване виробництво та чисті технології; виробництво продуктів, для яких не існує безпечних технологій переробки, у довгостроковій перспективі поступово повинно бути припинено.

Наголошується на актуальності розроблення та впровадження на загальнодержавному рівні системи інформаційного, науково-методичного забезпечення виробників відходів відомостями про технологічні та інші можливості запобігання утворенню відходів.

На основі аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду та проведеного практичного експерименту пропонуються заходи вдосконалення прийнятих нормативно-правових актів з

впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів. Наголошується на необхідності розширення законодавчих положень щодо утилізації побутових відходів. Відмічається необхідність впровадження вимог щодо зменшення їх полігонного захоронення, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій та регулювання порядку закриття діючих звалищ, що не відповідають санітарно-екологічним вимогам.

Акцентується увага на необхідності вдосконалення системи поводження з рідкими побутовими відходами, яка перебуває у критичному стані. Проаналізовано можливості впровадження досвіду реалізації в Україні однієї з новітніх концепцій поводження з рідкими побутовими відходами, а саме: екологічної санітарії, що передбачає перетворення відходів на ресурси та замкненого циклу використання поживних речовин, розроблення дешевих децентралізованих систем, що не спричиняють забруднення довкілля і водних об'єктів, мінімізують використання води для транспортування відходів життєдіяльності людини. Актуальним бачиться дослідження можливості використання стічних осадів у сільському господарстві.

У підрозділі 2.3 «Економіко-правові засоби оптимізації поводження з побутовими відходами» досліджуються особливості встановлення нормативів плати та розміру платежів за розміщення відходів, утворення та витрачання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища, фінансування заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення, цільового фінансування з конкретних проблем утилізації відходів і зменшення їх утворення тощо.

Констатується, що економіко-правові засоби оптимізації поводження з побутовими відходами в Україні впроваджуються неефективно. Вони зорієнтовані переважно на суб'єктів господарської діяльності і не приділено уваги стимулюванню у цій сфері фізичних осіб – утворювачів побутових відходів, що потребує суттєвого доопрацювання існуючих засобів.

У результаті досліджень констатується, що плата за розміщення відходів стягується із суб'єктів підприємницької діяльності, фізичні особи сплачують за вивезення та відведення побутових відходів. Проведений аналіз фондів охорони навколишнього природного середовища показує, що кошти використовуються нераціонально. Задля вирішення цієї проблеми пропонується впровадження плати за утворення побутових відходів, а також товарів, що при завершенні їх використання стають екологічно небезпечними для навколишнього природного середовища, яка б акумулювалась на рахунку спеціально створеної некомерційної організації, контрольованої владними органами, а також об'єднанням суб'єктів, які займаються утилізацією вторинних ресурсів та похованням відходів, що не можуть бути утилізовані. Зазначається актуальність регламентації порядку стимулювання запобігання утворенню побутових відходів фізичними особами.

Звертається увага на відсутність належної регламентації екологічного грошового закладу, передбаченого Законом України «Про хімічні джерела струму», а також на доцільність визначення механізму розрахунку тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення в єдиному нормативно-правовому акті.

Потребує нагального розроблення та впровадження ефективного механізму стосовно: надання податкових, кредитних та інших пільг суб'єктам підприємницької діяльності, які утилізують і зменшують обсяги утворення відходів, займаються збиранням і заготівлею таких відходів; заходів із визначення пріоритетів щодо фінансування за державним контрактом підприємств, що впроваджують маловідходні технології, обробляють і утилізують відходи; порядку сплати за утилізацію тари й упаковки, що ввозиться на територію України; впровадження системи екологічного страхування.

У підрозділі 2.4 «Особливості юридичної відповідальності за правопорушення у сфері поводження з побутовими відходами» йдеться про юридичну відповідальність за правопорушення у сфері поводження з побутовими відходами як найважливіший засіб, здатний забезпечити нормальне функціонування суспільних відносин у цій сфері. Це поняття трактується як у ретроспективному, так і в позитивному значеннях.

Юридичну відповідальність за правопорушення у сфері поводження з побутовими відходами у вузько юридичному сенсі, що називається ретроспективною чи негативною відповідальністю, можна визначити як сукупність встановлених державою правових норм, що покладають обов'язок понести негативні наслідки у вигляді відповідних санкцій, які накладаються за неправомірне поводження з побутовими відходами. Особи, винні у порушенні законодавства про відходи, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну чи кримінальну відповідальність.

Запропоновано скласти адміністративних проступків у сфері поводження з побутовими відходами, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, класифікувати за такими групами: правопорушення, що спричинили забруднення природних об'єктів побутовими відходами; правопорушення, що порушують встановлений порядок подання інформації щодо побутових відходів; правопорушення, що порушують встановлені правила поводження з побутовими відходами; правопорушення, що порушують правила очищення окремих об'єктів та територій від побутових відходів.

Санкцією майже всіх складів адміністративних проступків у сфері поводження з побутовими відходами є накладення штрафу. Визнано, що найважливіша функція штрафів полягає у формуванні фінансових ресурсів для проведення природоохоронних заходів. Проте, розміри штрафів за природоохоронні правопорушення залишаються низькими у порівнянні з витратами на ліквідацію наслідків від їх скоєння.

Запропоновано доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення такими складами, як “Порушення встановлених правил поводження з вторинними ресурсами”, “Порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з вторинними ресурсами або неподання чи подання звітності щодо вторинних ресурсів з порушенням встановлених строків, а так само порядку подання такої звітності”, “Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян щодо поводження вторинними ресурсами”.

Відмічено, що застосування цивільно-правових засобів відповідальності за спричинення шкоди природі має низку особливостей. Нажаль, не розроблені методики, які давали б змогу враховувати параметри визначення екологічної шкоди, що спричиняється здоров'ю людини.

Запропоновано класифікувати злочини у сфері поводження з побутовими відходами, що визначені Кримінальним кодексом України, за такими групами: злочини, що спричинили забруднення природних об'єктів побутовими відходами; злочини, які порушують встановлені правила охорони природних об'єктів; злочини, які порушують встановлений порядок поводження з відходами та вторинними ресурсами; злочини, якими порушуються правила забезпечення екологічної безпеки; злочини, що порушують порядок надання інформації щодо побутових відходів.

Звертається увага на необхідність визначення чи уникнення використання при визначенні складу злочинів таких ознак, як небезпека для життя, здоров'я людей чи довкілля; небезпека для життя чи здоров'я людей; тяжкі наслідки; небезпека для живих ресурсів моря; масова загибель об'єктів тваринного і рослинного світу; небезпека загибелі живих організмів моря; шкода зонам лікування і відпочинку; істотна шкода; екологічне забруднення значних територій; масова загибель тварин. Через їх відсутність існують складнощі відмежування злочинів від адміністративних проступків.

Актуальним також є розроблення методик для обчислення шкоди, заподіяної порушенням законодавства про відходи, відшкодування збитків завданих забрудненням чи засміченням довкілля з урахуванням їх комплексного негативного впливу на землю, атмосферне повітря, поверхневі та підземні води, а також визначення шкоди, заподіяної здоров'ю людини.

ВИСНОВКИ

У роботі наведено теоретичне узагальнення, вирішення наукового завдання, що виявляється у дослідженні правової природи поводження з побутовими відходами, визначення понять відходів, побутових відходів, вторинних ресурсів, поводження з побутовими відходами. Формулюються пропозиції щодо вдосконалення законодавства, що регулює поводження з побутовими відходами в Україні.

Науковими і практичними результатами роботи, досягнутими у процесі дослідження є такі:

1. Відходи – будь-які матеріали, предмети, речовини, що утворюються в процесі життя та діяльності людини, функціонування свійських біологічних істот, природних та техногенних ситуацій, яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися, та щодо яких на даний момент в Україні не існує відповідних технологій та виробничо-технологічних і/або економічних передумов для утилізації та переробки. Вищезазначені матеріали, предмети, речовини, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, пропонується виокремити зі складу відходів і віднести до вторинних ресурсів.

2. Побутові відходи – різновид відходів, що утворюються в процесі життя, надання послуг та невиробничої діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, які не віднесено до вторинних ресурсів побутового походження. Вторинні ресурси побутового походження - матеріали, предмети та речовини, що утворюються в процесі життя, надання послуг та невиробничої діяльності людини, функціонування домашніх біологічних істот, щодо яких на даний момент в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови для утилізації та переробки, які мають збиратися окремо за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

3. Поводження з відходами – це діяння, що впливають на життєвий цикл відходів, їх дію на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Поводження з побутовими відходами - це діяння, що впливають на життєвий цикл побутових відходів, їх дію на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

4. Запропоновано закріплення основ поводження з побутовими відходами на рівні Закону України “Про відходи”.

5. Обґрунтована пропозиція щодо закріплення у Законі “Про відходи” наступної структури органів управління у сфері поводження з відходами: центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища; центральний орган виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства; центральний орган виконавчої влади з питань охорони здоров'я; інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

6. Запропоновано розробити комплекс стандартів щодо поводження з вторинними ресурсами, до яких можна було б віднести такі групи: терміни та визначення понять; класифікація вторинних ресурсів; вимоги до прогнозування, виявлення вторинних ресурсів; технології та операції поводження з вторинними ресурсами; об'єкти поводження з вторинними ресурсами тощо.

7. Пропонується впровадити у чинне законодавство України новітню концепцію поводження з відходами – концепцію “Zero Waste”, згідно якої передбачається максимізація збереження матеріалів, лише обґрунтоване виробництво та чисті технології; виробництво продуктів, для яких не існує безпечних технологій переробки, у довгостроковій перспективі поступово повинно бути припинено.

8. Запропоновано впровадження плати за утворення побутових відходів, а також товарів, що при завершенні їх використання стають екологічно небезпечними для навколишнього природного середовища, яка б акумулювалась на рахунку спеціально створеної некомерційної організації, контролюваної владними органами, а також об'єднанням суб'єктів, які займаються утилізацією вторинних ресурсів та похованням відходів, що не можуть бути утилізовані.

9. Удосконалено перелік обов'язків фізичних осіб у сфері поводження з відходами шляхом додавання обов'язків вживати заходів щодо запобігання утворенню відходів, роздільного збирання, утилізації відходів, утворення яких не вдалося попередити, зменшення небезпечності побутових відходів, а також зазначити невичерпний характер переліку їх прав.

Список опублікованих праць за темою дисертації

1. Юрескул В. Правове регулювання у сфері збирання твердих побутових відходів / В. Юрескул // *Юридичний вісник*. — 2006. — № 3. — С. 112—116;
2. Юрескул В. Впровадження схеми окремого збирання твердих побутових відходів населенням / В. Юрескул // *Право України*. — 2006. — № 10. — С. 45—48;
3. Юрескул В. Поводження з вторинними ресурсами — особливий предмет правового регулювання / В. Юрескул // *Юридичний вісник*. — 2007. — № 3. — С. 38—42;
4. Юрескул В.О. Правове врегулювання впровадження окремого збирання твердих побутових відходів населенням / В.О. Юрескул // *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць / Юридична література*. — 2007. — Вип. 30. — С. 182—184;
5. Юрескул В. Визначення відходів за законодавством України та шляхи його вдосконалення / В. Юрескул // *Право України*. — 2007. — № 8. — С. 39—42;
6. Юрескул В. Екологічна санітарія як засіб ефективного поведіння з рідкими побутовими відходами / Вікторія Юрескул // *Підприємництво, господарство і право*. — 2007. — № 10. — С. 92—94;
7. Юрескул В. Практичне значення теоретичного визначення побутових відходів / В. Юрескул // *Право України*. — 2008. — № 4. — С. 37—40.
8. Юрескул В.О. Право власності на тверді побутові відходи та умови його реалізації / В.О. Юрескул // *Збірник тез наукових робіт учасників I Всеукраїнської цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів / Одеська національна юридична академія*. — Одеса: Фенікс, 2006. — С. 215—216.
9. Юрескул В.О. Про юридичну відповідальність за протиправне привласнення побутових відходів / В.О. Юрескул // *Правове життя сучасної України : тези доповідей 9-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу / Одеська національна юридична академія* — Одеса: Фенікс, 2006. — С. 317—320.
10. Юрескул В.О. Правове регулювання поведіння з побутовими відходами як засіб соціального управління / В.О. Юрескул // *Правове життя сучасної України : тези доповідей 10-ї ювілейної звітної наукової конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу / Одеська національна юридична академія*. — Одеса: Фенікс, 2007. — С. 419—421.
11. Юрескул В.О. Проблеми застосування кримінальної відповідальності за забруднення відходами / В.О. Юрескул // *Проблеми реалізації кримінальної відповідальності : кримінально-правові та кримінально-виконавчі аспекти : матеріали регіон. наук.-практ. конф. (2 квіт. 2007 р., Одеса) / Одес. юрид. ін-т Нац. ун-у внутріш. справ*. — Одеса, 2007. — С. 95—97.
12. Юрескул В.О. Щодо поведіння з рідкими побутовими відходами / В.О. Юрескул // *Збірник тез наукових робіт учасників II Всеукраїнської цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів / Одеська національна юридична академія*. — Одеса: Фенікс, 2007. — С. 385—387.
13. Юрескул В. О. Побутові відходи: законодавче визначення поняття та практика поведіння / В.О. Юрескул // *Проблеми збору, переробки та утилізації відходів : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (25—26 жовт. 2007 р., Одеса) / М-во охорони навколиш. природ. середовища України [та ін.] ; відп. ред. В. М. Небрат*. — Одеса, 2007. — С. 163—166.
14. Юрескул В. О. Деякі аспекти правового регулювання організації збирання, перевезення, перероблення та утилізування твердих побутових відходів / В.О. Юрескул // *Сотрудничество для решения проблемы отходов : материалы V Междунар. конф. (2—3 апр. 2008 г., Харьков) / Независимое агентство экол. информации [и др.]*. — Х., 2008. — С. 27—28.
15. Юрескул В.О. Застосування адміністративної відповідальності у сфері поведіння з побутовими відходами / В.О. Юрескул // *Правове життя сучасної України : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції / Одеська національна юридична академія*. — Одеса: Фенікс, 2008. — С. 321—322.

АНОТАЦІЯ

Юрескул В.О. Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.06. – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008.

Дисертація містить комплексне дослідження юридичної природи, понятійного апарату у сфері правового регулювання поводження з побутовими відходами. Розглянуто основні напрями розвитку наукових досліджень правових питань у цій сфері.

В результаті проведеного аналізу визначені основні складові поводження з відходами; виявлені юридичні особливості та правова природа правовідносин у сфері поводження з побутовими відходами; запропоновані авторські визначення відходів, вторинних ресурсів, побутових відходів, вторинних ресурсів побутового походження; викладені пропозиції щодо вдосконалення законодавчих вимог стосовно поводження з побутовими відходами з урахуванням національного, європейського та міжнародного досвіду правотворчої та правозастосовчої діяльності у цій сфері.

Досліджено специфічні риси функціональних та економіко-правових гарантій забезпечення екологічної безпеки у сфері поводження з побутовими відходами. Проаналізовано особливості застосування заходів юридичної відповідальності до суб'єктів правопорушень у галузі поводження з побутовими відходами.

Ключові слова: відходи, побутові відходи, вторинні ресурси, поводження з побутовими відходами, екологічна безпека, юридична відповідальність у сфері поводження з побутовими відходами.

АНОТАЦИЯ

Юрескул В. А. Правовое регулирование обращения с бытовыми отходами в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.06 – земельное право; аграрное право; экологическое право; природоресурсное право. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко. – Киев, 2008.

Диссертация содержит комплексное исследование юридической природы, понятийного аппарата правового регулирования обращения с бытовыми отходами. Рассмотрены основные направления развития научных исследований правовых проблем в этой сфере.

В результате проведенного анализа определены составляющие обращения с отходами; определена правовая природа и юридические особенности правоотношений в сфере обращения с бытовыми отходами; предложены определения отходов, вторичных ресурсов, бытовых отходов, вторичных ресурсов бытового происхождения; изложены предложения по совершенствованию законодательных требований относительно обращения с бытовыми отходами с учетом национального, международного и европейского опыта правоприменительной и правотворческой деятельности в этой сфере.

Исследованы специфические черты функциональных и экономико-правовых гарантий обеспечения экологической безопасности в сфере обращения с бытовыми отходами. Проанализированы особенности применения мер юридической ответственности к субъектам правонарушений в области обращения с бытовыми отходами.

Ключевые слова: отходы, бытовые отходы, вторичные ресурсы, обращение с бытовыми отходами, экологическая безопасность, юридическая ответственность в сфере обращения с бытовыми отходами.

SUMMARY

Yureskul Viktoriya. Legal Regulation for Household Wastes Handling. – Manuscript.

This dissertation is for obtaining Ph.D. Degree in Law with specialization code 12.00.06 – Land Law; Agrarian Law; Environmental Law. – Kyiv Taras Shevchenko National University, Kyiv, 2008.

The dissertation contains complex analysis of the legal nature, complex of definitions in household wastes handling issue. The author investigates main scientific approaches to the legal problems in this sphere.

Throughout scientific analysis the author designates main activities that form the household wastes handling; legal nature and specifics of jural relations in the field of household wastes handling; the definitions of wastes, secondary resources, household secondary resources are offered; also proposals for improvement of the forms of household wastes handling set forth in acting laws with taking into consideration relevant national, international and European experience of legal enforcement and lawmaking in this field are suggested.

The author examined legal peculiarities of fundamental and economic assurance of secure environment through household wastes handling. Practical aspects of legal enforcements towards law-breakers in the field of hazardous wastes handling are scrutinized.

Key words: wastes, household wastes, resources of secondary raw material, wastes handling, environmental safety, legal liability with respect to household wastes handling.